

Bostad först
Vägen ur hemlöshet

Vad vet vi om resultat av Bostad först för människor i långvarig hemlöshet i Sverige?

En systematisk litteraturöversikt av
forskning, uppsatser, utredningar,
utvärderingar och rapporter

Ola Segnestam Larsson

Förord

När jag våren 2018 kom in som projektledare, okunnig i ämnet, började jag genast leta efter studier om Bostad först-modellen. Jag fick tips av kollegor och forskare. Jag sökte på nätet. Men jag tyckte ändå inte att jag fick en tillfredsställande helhetsbild av vilka studier som fanns om Bostad först i Sverige. Många av de intressanta texter jag fann, fick jag heller aldrig tid att läsa.

Denna kunskapskartläggning har kommit till för att underlätta för andra nyfikna och mig själv att skaffa sig en överblick av de olika studier som finns av Bostad först i Sverige och finna texter som en själv är intresserad av.

Bostad först är till för människor som lever i hemlöshet och har ett stödbehov. Bostaden är utgångspunkten, det egna rum där en kan känna trygghet och söka sin väg vidare i livet. Att förstå vad effekten och resultatet blir av de olika Bostad först-verksamheternas arbete är därför en kärnfråga. Kartläggningen är avgränsad till att undersöka just detta. Det finns texter om andra intressanta frågor. Hur organiseras verksamheten? Är Bostad först en social innovation? Hur kostnadseffektiv är modellen? Men studier av denna typ ingår endast i kartläggningen om de har något att säga om hur de påverkar den boende.

Ett annat ställningstagande var vilken typ av studier som skulle analyseras. Här anlägger vi ett brett angreppssätt och inkluderar forskares studier likväl som studentuppsatser och kommuners utredningar. Ett tidigt utkast av rapporten presenterades på Nationella Bostad först-nätverkets årliga möte i Malmö i slutet av

november 2019. Vi har även erbjudit ett antal praktiker och forskare möjligheten att tycka till om ett slutligt utkast.

Bostad först har funnits i Nordamerika ett trettiotal år. Där har det genererats en hel del kunskap om modellen. Lärdomar därifrån och från länder i Europa utgör en fond mot vilken de svenska studierna kan jämföras. Den starka evidens på kvarboende runt 80% som uppvisas på andra håll, tycks gälla även i vårt land. Samtidigt är inte förutsättningarna för att bedriva Bostad först-verksamhet i Sverige desamma som i andra länder. Därför är det viktigt att kunskapen om hur Bostad först fungerar i Sverige fördjupas.

Kartläggningen visar att det redan finns spännande och värdefull kunskap om Bostad först här. Men den för mig viktigaste slutsatsen är att det finns ett stort behov av ett större, sammanhållet forskningsprogram med ett långsiktigt perspektiv, där forskare från flera olika akademiska discipliner medverkar. Detta skulle på sikt hjälpa oss att bättre förstå hur vi ytterligare kan skala upp, vässa våra verksamheter och stötta människor till en egen bostad.

Jag hoppas att den här kartläggningen ska utgöra underlag för ett samtal mellan aktörer som regering, myndigheter, intresseorganisationer och forskningsfinansierande organ om hur vi tillsammans kan bidra till att bygga upp kunskap som långsiktigt leder till att vi kan avskaffa hemlösheten.

Jan Ström

Projektledare
Avskaffa hemlösheten med Bostad först

Ola Segnestam Larsson är forskare på Centrum för civilsamhällsforskning, Ersta Sköndal Bräcke högskola och på Score, Handelshögskolan i Stockholm och Stockholms universitet.

Han har genomfört denna litteraturöversikt på uppdrag av Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner genom projektet Avskaffa hemlösheten med Bostad först.

Sveriges Stadsmissioner

Årstaängsvägen 21 C

100 74 Stockholm

info@sverigesstadsmissioner.se

sverigesstadsmissioner.se

Grafisk form: Charbel Sader

Tryck: Billes tryckeri, januari 2020

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Introduktion	6
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Uppdrag och genomförande	7
2. Metod och material	8
2.1 Litteratursökning	8
2.2 Bedömning av relevans	9
2.3 Kategorisering och analys	9
3. Resultat	10
3.1 Typ av texter och årtal	10
3.2 Fokus och syfte	11
3.3 Förekomst och val av teori	11
3.4 Metodologi, metod och kontext	11
3.5 Resultat och effekter	13
3.6 Svårt att härleda effekter enbart till Bostad först	19
3.7 Bidrag till forskning och praktik	19
3.8 En sammanfattning av översiktens resultat	20
4. Analys	22
4.1 Variationer i resultat och effekter	22
4.2 Vad kan variationerna bero på?	22
4.3 Studiernas kvalitet och resultatens tillförlitlighet	23
4.4 Kvalitetens påverkan på sammanställningen av resultat och effekter	23
4.5 Behov av mer forskning	24
Referenser	26
Appendix 1. Sökprocess och relevansgranskning	29
Appendix 2. Uteslutna dokument	30

Sammanfattning

Den här rapporten sammanställer och analyserar resultat och effekter av Bostad först och dess påverkan på människor i hemlöshet med stödbehov i Sverige. Med hjälp av systematisk litteraturoversikt som metod och relevanta texter, i form av forskning, uppsatser och utredningar, som material identifieras och kategoriseras egenskaper hos kunskaps- och forskningsfältet såväl som resultat och effekter. Översikten identifierar ett flertal positiva resultat och effekter, inklusive grad kvarboende, förbättringar i boendesituationen, framsteg vad gäller livssituation, livskvalitet och hälsa, ett minskat alkohol- och drogberoende, en gynnsam utveckling i sysselsättningsgrad samt förbättrade relationer till anhöriga, professionella och andra grupper. Samtidigt framkommer variationer i resultat och effekter mellan studier, grupper och kommuner. Det går inte heller att enkelt generalisera resultaten och effekterna till alla grupper, områden eller kommuner. Vidare finns det texter som visar en avsaknad av påverkan på vissa faktorer, som livskvalitet, hälsa samt alkohol- och drogberoende, samt negativa utsagor om störningar i boendesituationen och ett ökat missbruk. Det är också oklart om alla resultat och effekter är bättre för Bostad först än för andra insatser för människor i hemlöshet med stödbehov. Rapporten avslutas med ett antal förslag till framtida forskning om Bostad först i Sverige, inklusive behovet av fler jämförande studier, exempelvis mellan kommuner, olika typer av insatser och olika grupper av människor i hemlöshet med stödbehov, av både kvantitativ och kvalitativ natur, och ytterligare systematiska litteraturoversikter.

1. Introduktion

Vad vet vi om upplevelser, erfarenheter och effekter av Bostad först för människor i hemlöshet med stödbehov i Sverige? Bostad först är en modell för att minska hemlöshet som riktar sig till personer med en psykosocial problematik och/eller substansmissbruk. Modellen utgår ifrån ett antal principer, inklusive att bostad är en rättighet och att bostad och behandling ska separeras från varandra (se till exempel Pleace, 2018). Modellen är en svensk översättning av *Housing First* (till exempel Löfstrand Hansen, 2012) och jämförs ofta med så kallade boendetrappor, där en egen bostad är slutmålet snarare än en förutsättning.

I samtal och debatt förekommer ett antal uppfattningar, föreställningar och forskningsresultat om Bostad först och dess resultat och effekter. Till exempel menar Sveriges stadsmissioner att "modellen är kostnadseffektiv" i jämförelse med andra modeller för att lösa hemlöshet^[1]. Det finns också sammanställningar av forskningsresultat om modellen och dess effekter i andra länder (SBU, 2018). Samtidigt finns det forskning och texter som lyfter fram andra eller motsägelsefulla resultat av Bostad först. Det saknas vidare en systematisk sammanställning av kunskapsläget kring Bostad först i Sverige.

Med hjälp av systematisk litteraturöversikt som metod sammanställer och analyserar därför denna rapport empiriska och analytiska resultat om Bostad först i Sverige och dess påverkan på människor i hemlöshet med stödbehov.

[1] <http://www.bostadforst.se/vad-ar-bostad-forst/>
(besökt 2019-11-25)

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna litteraturöversikt är att sammanställa och analysera kunskap om upplevelser, erfarenheter och effekter av Bostad först-insatsen för människor i hemlöshet med stödbehov i jämförelse med andra insatser som riktar sig till denna grupp i Sverige. Med stödbehov menas att det är personer som inte bara saknar en bostad, utan att det är personer med psykosocial problematik och/eller substansmissbruk och som därför har behov av ytterligare stöd.

Syftet har formulerats i samtal med uppdragsgivaren och styr arbetet med denna litteraturöversikt. Exempelvis anger syftet översiktens population (människor i hemlöshet med stödbehov, intervention (Bostad först), eventuell kontroll och jämförelse (andra insatser som exempelvis boendetrappor) samt utfallsmått (populationens upplevelser och erfarenheter samt effekter på populationen). Vidare styr syftet vilka texter och resultat som bedöms vara mer respektive mindre relevanta. Till exempel har ett antal studier om Bostad först i Sverige uteslutits då de berör andra aspekter av Bostad först än modellens resultat och effekter för människor i hemlöshet med stödbehov (se appendix 2).

Ett antal frågeställningar relaterade till forskning och kunskap om Bostad först organiserar insamlingen, beskrivningen och analysen av översiktens empiriska arbete:

- Vilka fokus, syften och teoretiska inriktningar^[2] går att identifiera?
- Vilka metodologier, metoder^[3] och empiriskt material används?
- Vilka resultat och effekter lyfts fram?
- Vad sägs om kunskapens bidrag till forskning och praktik?

[2] Exempel på teoretiska inriktningar kan vara nyinstitutionell teori, symbolisk interaktionism eller makt.

[3] Förenklat kan det uttryckas som att metodologi handlar de bakomliggande principerna för att samla in empiriskt material (exempelvis syn på kunskap eller kvantitativa mot kvalitativa ansatser) medan metod handlar om val av specifika verktyg (exempelvis intervju eller enkät).

I rapportens resultatdel sammanställs resultat och effekter utifrån frågeställningarna ovan. I analysdelen identifieras därefter variationen i resultat mellan de olika texterna. Jag bedömer och redovisar även studiernas kvalitet och resultatens tillförlitlighet samt diskuterar hur denna översikts sammanställning av resultat skulle kunna påverkas av att texter med låg kvalitet skulle uteslutas. Slutligen berör jag vilka områden som jag bedömer är mindre utforskade och föreslår områden för framtida forskning.

1.2 Uppdrag och genomförande

Arbetet och sammanställningen har genomförts av forskare Ola Segnestam Larsson på uppdrag av Riksföreningen Sveriges stadsmissioners genom projektet Avskaffa hemlösheten med Bostad först. Uppdraget har genomförts under våren och hösten 2019. Uppdraget har formulerats i ett samarbete mellan Jan Ström, projektledare för Avskaffa hemlösheten med Bostad först och Ola Segnestam Larsson. Sökningen efter litteratur har också genomförts inom ramen för detta samarbete. Ola Segnestam Larsson ansvarar därefter ensam för bedömning av texternas relevans, kategorisering och analys.

2. Metod och material

Det finns olika former av litteraturöversikter. Till exempel kan en översikt samla in och analysera forskning om effekter av exempelvis en insats. Översikter kan också fokusera på samband mellan insats och utfallsmått, förekomst av insatser eller följdverkan av insatser för en viss population. Med tanke på karaktären på stora delar av det material som ingår i denna översikt benämner jag denna översikt främst som en sammanställning av forskning, uppsatser, utredningar och utvärderingar om *upplevelser och erfarenheter av insatsen Bostad först*. Detta betyder att analysen utgörs av en narrativ syntes - och inte en statistisk metaanalys - av resultat och effekter^[1]. De olika stegen i arbetet med litteraturöversikten beskrivs nedan.

[1] Narrativ syntes väger samman flera olika studier som undersöker mening och mönster i personers berättelser om sig själva och sina liv. En statistisk metaanalys väger samman fler olika studier som redovisar kvantitativa resultat med statistiska metoder.

2.1 Litteratursökning

I en första fas av arbetet med litteraturöversikten identifierades relevanta texter utifrån översiktens syfte. Fyra övergripande grupper av texter utgjorde utgångspunkt: forskning, uppsatser på universitetsnivå, utredningar och utvärderingar. Arbetet med att samla in relevanta texter genomfördes i ett samarbete mellan Ola Segnestam Larsson och Jan Ström (projektledare för Avskaffa hemlösheten med Bostad först). De olika stegen i arbetet med att identifiera relevanta texter redovisas nedan.

Forskning

Forskning i form av kollegialt granskade artiklar, publicerade i internationella eller nationella tidskrifter, identifierades först med hjälp av sökningar i Stockholms universitets databastjänst EBSCO Discovery Service och Ersta Sköndal Bräcke högskolas databastjänst. Sökningen genomfördes den 25 april 2019 med hjälp av sökorden "Bostad först". Ingen av träffarna uppfyllde sökkriterierna (det vill säga att det ska vara forskning i form

av kollegialt granskade artiklar, publicerade i internationella eller nationella tidskrifter). Därefter genomfördes sökningen samma datum med hjälp av söksträngen ("Housing first" AND Sweden) i samma databastjänster. 10 artiklar identifierades i detta steg. Databassökningarna kompletterades med att vi kontaktade 23 forskare vid nio olika lärosäten med erfarenhet av Bostad först. 15 ytterligare artiklar och rapporter tillkom i detta steg.

Uppsatser på universitetsnivå

Vi identifierade uppsatser som behandlar Bostad först-modellen i Sverige med hjälp av sökningar i DiVA (Digitala Vetenskapliga Arkivet). Sökningen genomfördes den 25 april 2019 med hjälp av sökorden "Bostad först". 14 uppsatser identifierades. Sökningar med hjälp av sökorden "Housing first" gav 11 träffar, men inga ytterligare nya uppsatser i jämförelse med den första sökningen. Vi identifierade ytterligare fyra uppsatser i arbetet med att sammanställa övriga typer av litteratur.

Utredningar och utvärderingar

Med utgångspunkt i två kartläggningar av vilka kommuner och ideella organisationer som arbetar eller har arbetat med Bostad först (Knutagård et al, 2018; 2019) kontaktades ett 30-tal kommuner och ideella organisationer med en förfrågan om existerande utredningar och utvärderingar. 25 texter identifierades i detta steg. Kontakt med kommuner kompletterades med sökningar på hemsidor för organisationer som utifrån olika perspektiv har arbetat med frågor i relation till Bostad först. Exempel på dessa organisationer inkluderar Boverket, Socialstyrelsen, Länsstyrelserna och Sveriges kommuner och regioner. Vi identifierade fem ytterligare texter i detta steg.

2.2 Bedömning av relevans

Jag bedömde därefter de identifierade texternas relevans utifrån denna översikts syfte (kunskap om upplevelser, erfarenheter och effekter av Bostad först-insatsen för människor i hemlöshet med stödbehov i jämförelse med andra insatser som riktar sig till denna grupp i Sverige). Åtta vetenskapliga artiklar, fem uppsatser och 18 övriga texter (forskning, utredningar och utvärderingar) bedömdes ha en lägre grad av relevans utifrån översiktens syfte. Det ska understrykas att jag endast har sorterat bort texter som har en lägre grad av relevans utifrån syftet. Ett exempel på en text som har sorterats bort är Utvärdering av *"Hemlöshet – många ansikten, mångas ansvar"* (Denvall et al, 2011) med motiveringen att texten saknar empiriska data eller resultat från Sverige.

Andra texter kan handla om Bostad först i Sverige, men som inte berör effekter i relation till populationen, deras upplevelser eller erfarenheter (exempelvis Klimczak & Nagy, 2016). Appendix 1 åskådliggör processen och resultaten av relevansgranskningen. Uteslutna dokument redovisas i appendix 2. Övergripande skäl för uteslutning redovisas även i denna lista.

2.3 Kategorisering och analys

De slutgiltiga texterna som inkluderades i denna översikt kategoriserades och analyserades sedan i två steg. Det första steget innebar att sammanställa texterna utifrån ett antal dimensioner, inklusive:

- typ av text och årtal
- fokus, syfte och teori
- metodologi, metod och empiriskt material
- resultat och effekter
- bidrag till forskning och praktik.

I det andra steget bedömdes texternas kvalitet och tillförlitlighet. I det arbetet användes en mall för kvalitetsgranskning av studier (SBU, 2014). Jag motiverar val av mall med att översikten huvudsakligen sammanställer texter av vetenskaplig karaktär samt att jag bedömer att mallens kriterier är relevanta även för icke-vetenskapliga texter. Mallen utgår ifrån frågor om textens syfte, urval, datainsamling, analys och resultat. Till exempel bedömdes om sammanhanget var klart beskrivet; om frågeställning var väldefinierad; om urvalsprocess, datainsamling, transkribering och analys var välbeskrivet eller om det fanns en diskussion om resultatens och tolkningar av resultatens trovärdighet och tillförlitlighet. En total bedömning av kvalitet och tillförlitlighet gjordes slutligen med hjälp av omdömena hög, medelhög och låg kvalitet.

3. Resultat

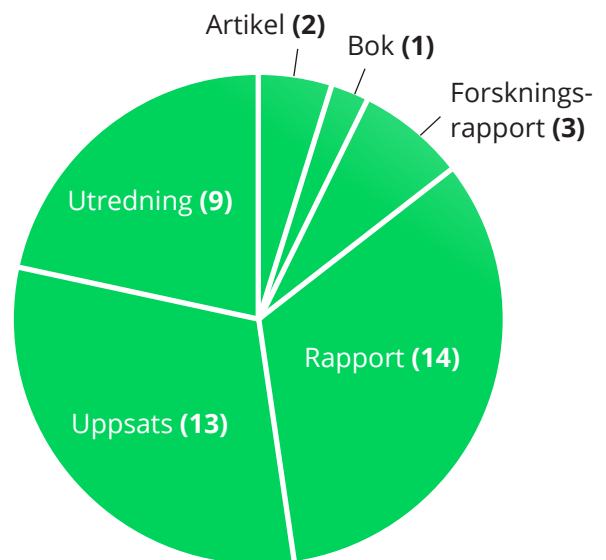
I detta avsnitt beskrivs och kategoriseras de texter som ingår i denna rapport utifrån översiktens frågeställningar, det vill säga typ av text och årtal; fokus, syfte och teori; metodologi, metod och empiriskt material; resultat och effekter samt bidrag till forskning och praktik.

3.1 Typ av texter och årtal

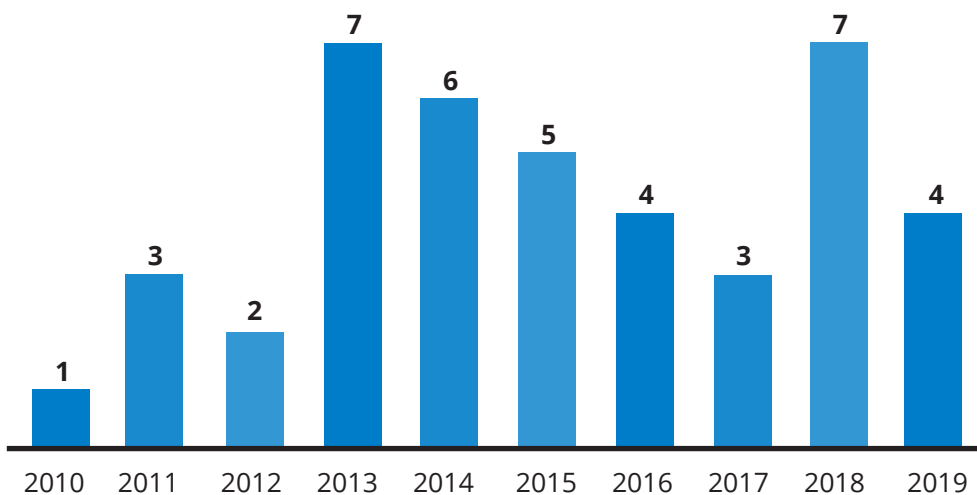
Uppsatser av studenter och rapporter framtagna på uppdrag av kommuner utgör de typer av texter som förekommer mest i urvalet av texter för denna översikt. Därefter följer utredningar författade av experter/forskare. Ett begränsat antal forskningsrapporter, artiklar och en bok ingår också. Antalet texter och typ av texter redovisas i diagrammet nedan.

Antal texter publicerade per år redovisas i diagrammet nedan. Utifrån diagrammet verkar det som att intresset för att utvärdera, utreda och forska om Bostad först går i vågor. Ett tilltagande intresse går att notera under 2010-talets första hälft. Därefter avtar intresset något för att potentiellt öka igen mot slutet av 2010-talet. Det lägre antalet texter från år 2019 speglar antagligen att litteratursökningen genomfördes under årets första hälft och ska därför bedömas i enlighet med detta.

Typ av text

Antal texter per år

3.2 Fokus och syfte

När det gäller huvudsaklig fokus är min bedömning att 16 texter (ca 38%) handlar om Bostad först i en specifik kommun. Denna typ av fokus återfinns i forskningsrapporter, boken, uppsatser såväl som rapporter (exempelvis Knutagård & Kristiansen, 2018; Uhnöo, 2019; Falköping, 2018). Ett exempel på en syftesformulering i denna kategori är att "[s]tudiens syfte var att undersöka hur en kommun i Sverige arbetar för hur människor som lever i hemlöshet ska få tillgång till en bostad" (Corneliusson & Fhager, 2014: 1). Ett annat exempel: "[s]yftet med studien är att undersöka hur kommunen arbetar med en boendelösning för hemlösa människor" (Stålstedt, 2015: 2).

Sju av texterna fokuserar på att jämföra Bostad först med en annan insats (exempelvis Källmen & Blid, 2016; Bothen, 2018; Nordvall & Wall, 2014; Folkesson, 2017). I exempelvis uppsatsen *Hemligheten med Bostad först det är ju att det inte är några hemligheter* formulerar författarna att "[s]yftet med vår uppsats är [...] att undersöka skillnader mellan Bostad först och redan etablerade boendeinsatser i Helsingborg" (Nordvall & Wall, 2014: 3). Ett annat exempel på en jämförande syftesformulering är följande:

Föreliggande studie genomfördes i syfte att utvärdera om boende och stöd i Stockholms stads Bostad Först (BF) program mer effektivt leder till återhämtning till aktivt medborgarskap (integration) än boende och stöd i den traditionella boendetrappan (BT) gör. (Källmen, 2018: 7)

Ett antal texter utgår specifikt från ett aktörsperspektiv på Bostad först. Exempel på aktörer i detta sammanhang är professionella och boende. Sex texter studerar Bostad först ur de professionellas perspektiv (exempelvis Caroline & Hane, 2013; Jonsson & Wallin, 2010), fyra av texterna handlar om Bostad först ur de boendes perspektiv (exempelvis Kristiansen och Espmarker, 2012; Lindfors, 2011) och en text undersöker Bostad först ur både de professionella och de boendes perspektiv (Västerås, 2017). Den senare texten saknar en syftesformulering, men inkluderar omfattande avsnitt om "Resultat brukaruppföljning" och "Professionens reflektioner".

Vidare är sex av texterna uttalade utvärderingar av Bostad först i en specifik kommun (exempelvis

Aronsson, 2015; Uhnöo, 2016). Exempelvis skriver författaren till utvärderingen *Bostad först – Örebromodellen* att "[s]yftet med utvärderingen är att bedöma huruvida Bostad Först i Örebro uppnår de mål som är antagna för verksamheten" (Aronsson, 2015: 7). Slutligen, när det gäller huvudsakligt fokus, handlar en text om hur Bostad först översätts till Sverige (Knutagård & Kristiansen, 2013) och en text är ett beslutsunderlag för en kommun som skulle ta ställning till huruvida Bostad först skulle införas eller inte kommunen (Järfälla, 2016; se också Falköping, 2018).

3.3 Förekomst och val av teori

När det gäller förekomst och val av teori är min bedömning att en majoritet av texterna (64%) saknar ett explicit teoretiskt ramverk. Till dessa texter hör framförallt rapporter och utredningar framtagna på uppdrag av olika kommuner (exempelvis Brukarrådet, 2019; Stockholm, 2015; Backman, 2012). Resterande texter redovisar olika former av teorier och teoretiska ramverk, men där ytterst få teorier förekommer i mer än en text. Till de teorier eller ramverk som förekommer i mer än en text hör nyinstitutionell teori (Knutagård & Kristiansen, 2013; Nordvall & Wall, 2014), meningsanalys (Corneliusson & Fhager, 2014; Lindfors, 2011), symbolisk interaktionism (Caroline & Hane, 2013; Reisdorff & Forslund, 2014), makt (Lindström & Laska, 2015; Sacipi & Kai, 2018) samt människobehandlande organisationer (Linde & Olovsson, 2013; Lindström & Laska, 2015). Ett antal texter anger mer än en teori eller ett teoretiskt ramverk (exempelvis Knutagård & Kristiansen, 2018; Caroline & Hane, 2013; Molin & Persjö, 2014).

3.4 Metodologi, metod och kontext

Forsknings- och kunskapsfältet om Bostad först och dess resultat och effekter för människor i hemlöshet med stödbehov i Sverige kännetecknas i hög grad av en kvalitativ ansats. Hälften av de texter som sammanställer och analyserar kunskap om upplevelser, erfarenheter och

effekter av Bostad först-insatsen för människor i hemlöshet med stödbehov anger eller har kategoriserats som att de följer en kvalitativ metodologi (exempelvis Knutagård & Kristiansen, 2018; Molin & Persjö, 2014; Blid & Källmen, 2013). Åtta av texterna kombinerar en kvantitativ med en kvalitativ ansats (exempelvis Uhnöo, 2017; Backman, 2012; Järfälla, 2019). Fyra texter applicerar en renodlad kvantitativ metodologi (Källmen & Blid, 2016; Bothen, 2018; Brukarrådet, 2015; Källmen, 2018). Slutligen är det oklart i nio texter vilken typ av metodologi som har präglat och utformat insamlingen av data (exempelvis Falköping, 2018; Stockholm, 2015; Uppsala, 2018).

Med tanke på att fältet kännetecknas i hög grad av en kvalitativ metodologi är det föga förvånande att även kvalitativa metoder dominerar. Resultaten i 12 texter bygger enbart på intervjuer (exempelvis Lindström & Laska, 2015; Västerås, 2017; Norman-Häggström & Blom, 2011) och en text använder enbart fokusgrupp som metod (Sacipi & Kai, 2018). En stor andel av texterna (36%) använder en kombination av metoder (exempelvis Knutagård & Kristiansen, 2018; Molin & Persjö, 2014; Järfälla, 2016), som till exempel intervjuer, observation, fokusgrupp och dokumentanalys. I ett par fall

används en blandning av kvalitativa (intervjuer och dokumentanalys) och kvantitativa metoder (enkät) (Uhnöo, 2019; Backman, 2012). Fyra av texterna samlar in data enbart med hjälp av enkät som metod (Källmen & Blid, 2016; Bothen, 2018; Brukarrådet, 2019; Källmen, 2018). Slutligen är det oklart i nio texter vilken typ av metoder som har använts för att samla in, sammanställa, beskriva och analysera det empiriska materialet (exempelvis Täby, 2016; Falköping, 2019; Stockholm, 2013).

En av fyra texter i urvalet för denna litteraturöversikt bygger på empiriskt material från Stockholm stad (exempelvis Jonsson & Wallin, 2010; Linde & Olovsson, 2013; Blid & Källmen, 2013). I fallande ordning har Bostad först därefter studerats i Göteborg (sex texter), Helsingborg (fyra texter), Falköping, Täby och Örebro (tre texter). I två texter framgår inte vilken kommun som har studerats eller så har kommunen anonymiserats (Corneliusson & Fhager, 2014; Reisdorff & Forslund, 2014) och fem texter anger att det empiriska materialet har samlats in i mer än en kommun (exempelvis Knutagård & Kristiansen, 2013; Källmen & Blid, 2016; Sacipi & Kai, 2018).

3.5 Resultat och effekter

Det primära syftet med denna översikt är att sammanställa kunskap om upplevelser, erfarenheter och effekter av Bostad först-insatsen för människor i hemlöshet med stödbehov i jämförelse. I detta avsnitt redogör jag för dessa utifrån de återkommande resultat och effekter som forskare, studenter, utredare och utvärderare presenterar i sina texter. Resultaten presenteras i relation till teman som kvarboende, boendesituation, livssituation, livskvalitet, hälsa och alkohol- och drogberoende.

Kvarboende

En större del av texterna redovisar och diskuterar graden av kvarboende. Ett antal av texterna omvandlar graden av kvarboende till procentsatser (exempelvis Uhnö, 2017; Västerås, 2017; Knutagård & Kristiansen, 2018). Baserat på dessa texter uppskattas kvarboendet till mellan 71 och 100 procent. Till exempel framkommer att kvarboendenivån i ett Bostad först-projekt i Göteborg var mellan 71 och 76 procent, förutsatt att samtliga deltagare, oavsett boendetid, inkluderades i beräkningen (Uhnö, 2017). I fallet med Bostad först hade ingen av de boende blivit av med sin bostad, och kvarboendenivån var därmed 100 procent (Västerås, 2017). Mellan dessa yttre värden återfinns ett antal andra resultat. Till exempel 73 procent (Stockholm, 2013b), över 80 procent (Kristiansen, 2013), 83,3 procent (Folkesson, 2017) och 85 procent (Knutagård & Kristiansen, 2018).

I boken *Bostad först – utvärdering av verksamheter i Göteborg* visar författaren att kvarboendenivån kan vara beroende av egenskaper hos de boende (Uhnö, 2019). Kvinnor i Bostad först uppskattades ha en kvarboendenivå på mellan 89 och 100 procent, medan mäns kvarboendenivå i samma projekt hade en kvarboendenivå på 56 procent. Kvarboendenivån är också avhängig definitionen och sätten att mäta kvarboende. I exempelvis boken *Bostad först – utvärdering av verksamheter i Göteborg* (Uhnö, 2019) diskuterar författaren att det finns flera sätt att mäta kvarboende (exempelvis Busch-Geertsema, 2013 eller Tsemberis et al, 2004). Även praktiker använder olika definitioner och mått. I ett fall var kravet att de boende skulle bo kvar efter tre år medan ett annat fall krävde att de boende skulle ha tagit över förstahandskontraktet.

Det är emellertid långtifrån alla texter som omvandlar, redovisar eller diskuterar kvarboendenivån i procentsatser. I vissa fall redovisas antal personer som har kunnat behålla sina lägenheter (exempelvis fem av sex boende, Caroline & Hane, 2013). I andra fall antyds omfattningen på antalet kvarboende (exempelvis samtliga hyresgäster med undantag för en person, Lindfors, 2011) eller så redovisas mer övergripande slutsatser (Järfälla, 2016, 2019; Stockholm, 2013a). Ett exempel på ett utdrag från ett mer övergripande resonemang från en rapport från Järfälla:

Det finns starka indikationer på att insatsen kan hjälpa de boende i Bostad först till en ökad livskvalitet och kvarboende vilket också varit målet med insatsen. Uppföljningen tyder också på att metoden är framgångsrik när det gäller målen kvarboende [...]. (Järfälla, 2019: 5)

Ett par texter diskuterar huruvida kvarboendenivån i det aktuella fallet är

i linje med eller lägre än verksamheter i andra länder och internationella studier. Forskningsrapporten *Nytt vin i gamla läglar - Skala upp Bostad först, boendeflyttande och om att identifiera och stötta "the missing hero"* menar att en kvarboendenivå om 85 procent är i linje med flera internationella studier (Knutagård & Kristiansen, 2018) medan en utvärdering av Bostad först i Göteborg menar att kvarboendenivån är något lägre än de för fyra europeiska verksamheter (Uhnö, 2016).

Boendesituationen

Texterna presenterar och analyserar vidare resultat som har att göra med förändringar i boendesituationen. I jämförelse med kvarboende ovan saknas i de flesta fall kvantifierade resultat när det gäller boendesituationen. Ett undantag är en rapport från Stockholm som uppskattar att cirka 7 procent av de boende har uppnått ett stabilt boende och som inte längre har stöd (Stockholm, 2013b). Däremot förekommer ett flertal kvalitativa utsagor. Till exempel anger en utvärdering från Bostad först i Stockholm att modellen har varit framgångsrik när det gäller att "uppnå stabilt normaliserat boende för de som fått insatsen" (Stockholm, 2013a: 3). I Falköping är de samtliga boende positivt inställda till sin insats inom ramen för Bostad först och uppskattar att ha ett eget boende (Falköping, 2018). I en utvärdering som jämför Bostad först för människor i hemlöshet i Stockholm och Helsingborg framkommer i intervjuer med boende att ett eget boende innebar att de akuta boendeproblemen minskade och mer långsiktiga problem kunde uppmärksammas i de båda boendeinsatserna (Källmen, Blid & Jalling, 2014). Ytterligare resultat i samma anda inkluderar att boende i Örebro, efter många år av kronisk hemlöshet, har förändrat sina liv från att bo på gatan till att få ett hem (Aronsson, 2015) och att deltagare i Falköping upplever att de har ett mer ordnat liv (Falköping, 2019).

Några av texterna jämför resultat och effekter för de boende mellan Bostad först och boendetrappor. En utvärdering från Stockholm redovisar exempelvis att de personer som deltagit i Bostad först var mer nöjda med sin boendesituation och uppskattade frånvaron av tvång mer än de personer som erbjudits insatser genom boendetrappa (Stockholm, 2015). En annan utvärdering visar att betydande skillnader mellan grupper inte gick att påvisa initialt, men att efter två år upplevde de flesta av dem som var med i Bostad först att deras situation var mer normal än de i boendetrappan (Källmen & Blid, 2011). Forskningsartikeln *Free from Homelessness: Is "Housing First" the Solution? - A Comparison with the "Staircase Model". A Feasibility Study* argumenterar däremot för att signifikanta skillnader över tid mellan boende i Bostad först och boendetrappor inte går att påvisa (Källmen & Blid, 2016):

The result shows that, regardless of whether they had got housing through Housing First or not, in average all homeless people improved their housing situation on average between the baseline and the two year follow-up. However, the tenants (formerly homeless) tended to have a better housing situation than those who had not got permanent housing. On average, life-control and empowerment increased significantly for both groups, but there was no difference between the groups over time. (Källmen & Blid, 2016: 4)

Författarna till artikeln menar att dessa resultat indikerar att boende i andra modeller också kan förbättra sin boendesituation och att dessa alternativa modeller till Bostad först därmed inte kan förkastas. Avsaknad av skillnad mellan grupper diskuteras också i en utvärdering av Bostad först för hemlösa i Stockholm och Helsingborg (Källmen et al, 2014).

Det finns även utmaningar kring boendesituationen för Bostad först-modellen i flera kommuner. En av dessa utmaningar är störningar. I Falköping rapporteras att det har förekommit störningar i princip alla lägenheter under projektet, och tre stycken boenden har avslutats i förtid (Falköping, 2019). Även Bostad först-projektet i Uppsala rapporterar att allvarliga störningar har förekommit (Uppsala, 2018) och det finns beskrivningar av att de kringboendes trygghet emellanåt har påverkats negativt (Stockholm, 2013a). Vidare har personer skrivits ut på grund av störningar i Stockholm och Täby (Stockholm, 2013b; Täby, 2014). I Stockholm har 32 störningar dokumenterats, 90 procent av hyresgästerna har någon anklagats för störning och av åtta uppsagda har sju sagts upp på grund av störningar (Stockholm, 2013b). I Täby har två personer skrivits ut på grund av störningar:

En person skrevs ut under 2013 efter att man först försökt komma tillrätta med problemen genom ett lägenhetsbyte. Den andre personen skrevs ut vid årsskiftet efter att ha bott i lägenheten en kortare tid. Båda dessa personer är sedan många år aktuella vid social omsorg och har problem med kriminalitet. För dem innebär ett boende i ett flerfamiljshus stora svårigheter (Täby, 2014: 2)

Svårigheterna för boende med vissa egenskaper, här kriminalitet, upprepas i Täby kommuns rapport från det följande året (Täby, 2015). I en rapport från Falköping menar författarna att samtliga deltagare har ett fortsatt behov av ett relativt omfattande stöd för att kunna hantera boendesituationen (Falköping, 2019).

Livssituation, livskvalitet och hälsa

Förutom kvarboende och boendesituation beskrivs och diskuteras resultat och effekter av Bostad först för de boendes livssituation, livskvalitet och hälsa. Ett större antal texter lyfter fram hur de boendes livssituation och hälsa har förbättrats (exempelvis Knutagård & Kristiansen, 2018; Uhnöo, 2019; Falköping, 2018). Det handlar om förbättringar i ekonomi, sociala relationer och hälsa (Knutagård & Kristiansen, 2018; Kristiansen, 2013), livskvalitet (Lindfors, 2011; Falköping, 2018; Uhnöo, 2016; Järfälla, 2016, 2019), förbättrad fysisk och psykisk hälsa (Molin, 2014) eller de boendes välbefinnande, allmänna livssituation och alla livsområden (Stockholm, 2013b). I boken *Bostad först – utvärdering av verksamheter i Göteborg* sammanfattas i ett längre stycke ett flertal av de positiva resultaten och effekterna när det gäller livssituation, livskvalitet och hälsa:

Förutom att personers långvariga hemlöshet hade upphört, tydde resultaten från utvärderingen på att deltagarnas välmående och livskvalitet i övrigt hade påverkats till det bättre. Deltagarna gav en bild av att BF-insatsen på ett radikalt sätt hade påverkat deras liv till det bättre. En del berättade att de hade fått livet tillbaka, att de hade fått en framtid. Det innebar att de kunde träffa sina barn igen, att de kunde leva, resa, måla, läsa och titta på fotboll, att de kunde sova på nätterna, inte behövde bli misshandlade eller bedöva sig med droger för att stå ut med livet. De behövde heller inte frysa ihjäl eller drabbas av panikångestattacker, och de kunde äta vad de ville och vara ute hur länge de ville. De kunde välja umgänge eller ensamhet och tystnad. (Uhnöo, 2019: 164)

De mer kvantitativt orienterade texterna analyserar också de boendes livssituation, livskvalitet och hälsa. En uppsats visar exempelvis att "Bostad Först var överlägsen Boendetrappan avseende återhämtning för studiepopulationen" (Bothen, 2018: 2), medan en forskningsartikel visserligen påvisar de positiva resultaten och effekterna för både Bostad först och bostadstrappor, men som samtidigt menar att det saknas signifikanta skillnader mellan de två modellerna (Källmen & Bild, 2016). En utvärderingsrapport menar att det saknas empiriska förutsättningar för att besvara frågor om utvecklingen av deltagarnas "hälsotillstånd, livstillfredsställelse, egenmakt" på grund av metodproblem med utvärderingen och för få deltagare (Folkesson, 2017: 116).

En annan grupp av texter nyanserar resultat och effekter på livssituation, livskvalitet och hälsa för de boende. En rapport från Bostad först i Västerås redovisar skillnader mellan olika grupper. Tre personer anser exempelvis att den fysiska hälsan har förändrats i hög grad, två att den har förändrats i någon mån och tre anser att de endast i liten grad har fått en förändrad fysisk hälsa (Västerås, 2017). Rapporten visar liknande resultat för den psykiska hälsan. Tre personer anser att den psykiska hälsan förändrats i hög grad samtidigt som tre personer upplever att den psykiska hälsan förändrats i mycket liten utsträckning. I en rapport från Lund framkommer istället skillnader mellan den fysiska och den psykiska hälsan (Lund, 2018). Den fysiska ohälsan upplevs relativt opåverkad medan större förbättringar sker psykiskt. Slutligen förekommer beskrivningar av att Bostad först inte har haft påverkan på den självskattade psykiska hälsan (Stockholm, 2015; Källmen & Blid, 2016) eller livskvaliteten (Stockholm, 2013a).

Alkohol- och drogberoende

Det finns resultat och effekter som tyder på att de boendes alkohol- och drogmissbruk har utvecklats i en positiv riktning (exempelvis Knutagård & Kristiansen, 2018; Brukarrådet, 2019, Kristiansen, 2013), minskat över tid (Molin, 2014; Caroline & Hane, 2013; Aronsson, 2015) och i vissa fall har de boende slutat helt med sitt missbruk (Caroline & Hane, 2013; Västerås, 2017). Bostad först sägs vidare skapa förutsättningar för behandling av missbruksproblem (Källmen, Blid & Jalling, 2014).

En rapport från Bostad först i Västerås visar på skillnader mellan de boende (Västerås, 2017). Av de boende har två helt slutat med sitt missbruk, fem anser att förmågan att hantera missbruket har förändrats i hög grad, en person har i viss mån förbättrat förmågan och en anser att det endast har varit en mycket liten förändring. Även i Göteborg har personal noterat ett minskat drog- och alkoholmissbruk enbart i vissa fall (Uhnoo, 2019).

Det finns också resultat och effekter som pekar på att Bostad först inte har påverkat de boendes alkohol- och drogberoende. I en kommun har exempelvis missbruket för en person inte minskat nämnvärt (Täby, 2014) och i Göteborg har vissa personer inte förändrat sina vanor alls (Uhnoo, 2019). Avsaknad av signifikanta skillnader före och efter genomförande av Bostad först eller i jämförelse med andra insatser återkommer också i texterna (Källmen, 2018; Stockholm, 2013a, 2015). En FoU-rapport om Bostad först i Karlstad menar att det saknas empiriska förutsättningar för att besvara frågan om Bostad först-modellens påverkan på deltagarnas alkohol- och droganvändning på grund av metodproblem med utvärderingen och för få deltagare (Folkesson, 2017).

I ett par av texterna rapporteras att missbruket har tilltagit efter att de boende har antagits till projektet och flyttat in i lägenheterna (Caroline & Hane, 2013; Uppsala, 2018). I en av texterna menar författarna till uppsatsen att den initiala ökningen i missbruket bland de boende avklingar med tiden (Caroline & Hane, 2018).

Andra förändringar

Texterna redovisar andra förändringar som går att härleda till Bostad först. En av dessa är Bostad först-modellens påverkan på de boendes sysselsättning. I Örebro har exempelvis flera av de boende gått från arbetslöshet till fast arbete och sysselsättning (Aronsson, 2015). Andra texter lyfter fram att förbättringar har skett i alla livsområden utom när det gäller arbete och försörjning (Stockholm, 2013b), att försörjning och sysselsättning inte har förändrats (Lund, 2018) eller att vissa boende kan sakna sysselsättning trots tid i Bostad först (Täby, 2014). En relaterad förändring är påverkan på ekonomi och inkomster. I en forskningsartikel resonerar författarna om hur de boendes inkomster är oförändrade samtidigt som den allmänna finansiella situationen har förbättrats (Knutagård & Kristiansen, 2013). I Västerås visar intervjuer med boende att fyra personer anser att ekonomin har förändrats i hög grad, tre i viss mån och tre i låg grad (Västerås, 2017).

Flera texter diskuterar hur Bostad först har påverkat de boendes relationer till anhöriga, professionella och andra. I en arbetsrapport framkommer exempelvis att de boende berättar om att de har byggt upp tillitsfulla relationer till socialarbetarna i projektet och till andra personer i sin omgivning (Kristiansen & Espmarker 2012; se även Nordvall, 2014 samt Blid & Källmen, 2013). I en rapport från Lund visar intervjuer med boende att möjligheten att ta emot barn, föräldrar och syskon är både en drivkraft och en positiv förändring (Lund, 2018). I en rapport från Västerås beskrivs skillnader i gruppen boende när det gäller påverkan på relationer (Västerås, 2017). Fyra personer anser att relationerna förbättrats i hög grad medan tre personer anser att relationerna har förbättrats i låg grad och en person har svarat att relationerna till andra har förändrats enbart i viss mån.

Det finns också resultat och effekter som diskuteras i enstaka texter. Till exempel tyr sig de boende fortfarande till gruppen med människor i hemlöshet trots att de har fått en egen bostad (Caroline & Hane, 2013). De boendes autonomi samt förutsättningar för rättvisa och lika villkor förväntas öka i och med medverkan i Bostad först-modellen (Jonsson, 2010). Tillgången till en lägenhet inom Bostad först kan ha en positiv effekt på individens integration i samhället (Lindfors, 2011). Vidare har maktförhållandet mellan de boende och socialarbetare möjlighet att bli mer jämlikt (Lindström & Laska, 2015). Bostad bidrar också till möjligheten till meningsfulla aktiviteter (Molin, 2014). Slutligen visar en jämförelse mellan insatser en signifikant förbättring i det aktiva medborgarskapet hos boende i Bostad först medan det försämrades signifikant i bostadstrappan (Källmen, 2018).

3.6 Svårt att härleda effekter enbart till Bostad först

Några texter diskuterar utmaningarna med att härleda resultat och effekter enbart till Bostad först. Till exempel diskuterar forskare i en artikel det faktum att Bostad först-modellen består av både en bostad och stöd. Därmed kan resultat och effekter vara beroende av båda delarna (Källmen & Blid, 2016). En ytterligare utmaning, framförallt när det gäller kvantitativa studier, är att det både handlar om få individer och att det ofta är få individer som deltar i undersökningar vid utgångspunkt och uppföljning (se exempelvis Folkesson, 2017). Författaren till en FoU-rapport menar att det i hög grad saknas empiriska förutsättningar för att härleda resultat och effekter enbart till Bostad först på grund av metodproblem med utvärderingen och för få deltagare (Folkesson, 2017). Svårigheterna med ett litet underlag lyfts också fram i en rapport från Lunds kommun (Lund, 2018). Rapporten rekommenderar att positiva resultat ska redovisas, men att försiktighet bör visas med långtgående slutsatser.

3.7 Bidrag till forskning och praktik

9 av 42 texter (21%) som sammanställer och analyserar kunskap om upplevelser, erfarenheter och effekter av Bostad först-insatsen för människor i hemlöshet med stödbehov innehåller tydliga, explicita och avgränsande avsnitt om resultatens bidrag och position till tidigare forskning. Det är framförallt uppsatser som skriver ut resultatens betydelse för forskning om Bostad först samt identifierar områden för framtida forskning (exempelvis Stålstedt, 2015; Reisdorff & Forslund, 2014; Molin & Persjö, 2014). I exempelvis uppsatsen *Från Hemlös till hyresgäst: En kvalitativ studie om projektet 'Bostad först' i Örebro* skriver författarna:

Förslag till vidare forskning är att göra longitudinella, eventuellt etnografiska, studier utifrån de boendes perspektiv här i Örebro. Vidare har vi sett att många studier utgår ifrån socialarbetarens, boendestödjarens och chefernas

perspektiv, vilket gör att dessa utgår ifrån aktörernas syn på de boende och inte utifrån de boendes egna berättelser. Därför behövs de hemlösas egna utsagor för att kunna hitta de bästa alternativen för dem och för att nå en ett helhetsperspektiv. (Caroline & Hane, 2013: 38)

Det finns även forskning som kontextualiserar resultaten i tidigare forskning. I artikeln *Free from Homelessness: Is "Housing First" the Solution? - A Comparison with the "Staircase Model". A Feasibility Study* skriver forskarna exempelvis:

According to the DUDIT estimation, the drug habits did not change during the follow-up period and there was no difference between groups across time. This indicates that the relationship between housing and drug use is complicated and not a drug- preventive factor per se, which also Kirst et al. (2015) discuss. (Källmen & Blid, 2016: 4)

I jämförelse med kontextualiseringen i tidigare forskning formulerar en majoritet av texterna (55%) implikationer och rekommendationer för praktiken. Detta säger något om Bostad först som första hand ett policy- och praktikorienterat forsknings- och kunskapsfält samt är antagligen föga förvånande. Ett exempel på en text med tydliga rekommendationer till praktiken är artikeln *Not by the book: The emergence and translation of Housing First in Sweden* (Knutagård & Kristiansen, 2013). De skriver exempelvis

There is a need for flexibility in the adaptation of Housing First services to a local context, but it is very easy for those working with homelessness to focus on ticking the right boxes in order to comply with the original model. But the nuances that play such an important role might be ignored. Therefore it has been important in a Swedish context to build up structures enabling mutual learning during the pilots. (Knutagård & Kristiansen, 2013: 108)

Även om förekomsten av implikationer och rekommendationer för praktiken är fördelade mellan de olika typerna av texter går det att skönja att de flesta kommunrapporter inkluderar avsnitt om hur praktiken bör förhålla sig eller förändras i relation till Bostad först samtidigt som de flesta uppsatser saknar denna typ av explicita och avgränsade delar. Ett exempel på en rekommendation till praktiken kan hämtas från en uppföljning av Bostad först i Uppsala kommun:

Bostad först i Uppsala behöver utvecklas för att vara en insats som är anpassad utifrån brukarnas behov av stöd och hjälp till få och behålla en bostad. Målgruppen behöver tydligare definieras och metodarbetet behöver stärkas. Arbetet har hittills visat att det är insats som behövs som ett viktigt komplement till andra insatser för hemlösa i Uppsala. (Uppsala, 2018: 10)

3.8 En sammanfattning av översiktens resultat

Utifrån denna rapports frågeställningar sammanfattar jag här översiktens resultat. Jag börjar med texternas karaktär, årtal, fokus, teoretiska inriktningar, metoder och empiriska material. De texter som sammanställer och analyserar kunskap om upplevelser, erfarenheter och effekter av Bostad först-insatsen för människor i hemlöshet med stödbehov kännetecknas av att det framförallt är uppsatser och rapporter framtagna på uppdrag av olika kommuner. Texterna omfattar även ett mindre antal utredningar, forskningsrapporter och -artiklar samt en bok. Alla texter är publicerade från och med år 2010 och framåt, där antalet publikationer först ökar under 2010-talets första hälft, för att sedan avta något och slutligen öka igenom mot slutet av decenniet.

När det gäller fokus och syfte handlar de flesta texterna om Bostad först i en kommun. I dessa fall studeras Bostad först främst i Stockholm stad, därefter i fallande ordning i kommuner som Göteborg, Helsingborg, Falköping, Täby och Örebro. Därefter fokuserar texterna i fallande ordning på ett specifikt aktörsperspektiv, Bostad först i jämförelse med en annan insats samt är utvärderingar av Bostad först. Vidare saknar en majoritet av texterna ett teoretiskt ramverk. Resterande texter redovisar olika former av teorier och teoretiska ramverk. Ytterst få teorier förekommer i mer än en text. Slutligen kännetecknas de texter som ingår i denna översikt av kvalitativa ansatser. De mest återkommande metoderna för att samla in data är intervjuer, observation och dokumentanalys. I några fall används en kvantitativ ansats,

med enkät som metod, eller en blandning av metodologier. I nio av texterna är det oklart vilken typ av metodologi eller metoder som har präglat och använts för att samla in data.

Jag fortsätter sammanställningen med att sammanfatta de resultat och effekter som framförallt lyfts fram och återkommer i de texter som ingår i denna översikt. Författarna lyfter fram ett antal positiva utsagor om resultat och effekter av Bostad först för människor i hemlöshet med stödbehov. Dessa positiva resultat och effekter inkluderar kvarboende, förbättringar i boendesituationen och framsteg vad gäller livssituation, livskvalitet och hälsa. Andra positiva resultat och effekter är ett minskat alkohol- och drogberoende, en gynnsam utveckling i sysselsättningsgrad och den finansiella situationen samt förbättrade relationer till anhöriga, professionella och andra grupper. I detta sammanhang bör det påpekas att några texter visar hur resultat och effekter inte går att generalisera till alla grupper, områden eller alla kommuner. Till exempel anger dessa texter att resultat och effekter skiljer sig mellan kvinnor och män, kommuner eller mellan fysisk respektive psykisk hälsa.

Slutligen lyfter texterna fram utsagor som nyanserar och problematiserar Bostad först som insats. Till dessa resultat och effekter av Bostad först i hemlöshet med stödbehov hör uppgifter om avsaknad av påverkan på faktorer som livskvalitet, hälsa samt alkohol- och drogberoende. Vidare finns det negativa utsagor om störningar i boendesituationen och ett ökat missbruk. Det är också oklart om resultat och effekter är bättre för Bostad först än för andra insatser. Några texter diskuterar svårigheterna med att härleda resultat och effekter till Bostad först.

Avslutningsvis är det endast ett begränsat antal av texterna som innehåller tydliga, explicita och avgränsande avsnitt om resultatens bidrag och position till tidigare forskning. Det är framförallt uppsatser som skriver om resultatens betydelse för forskning samt som identifierar områden för framtida forskning. I jämförelse formulerar en majoritet av texterna implikationer och rekommendationer för praktiken. De flesta kommunrapporter inkluderar till exempel avsnitt

om hur praktiken bör förhålla sig eller förändras i relation till Bostad först samtidigt som de flesta uppsatser saknar denna typ av explicita och avgränsade delar. Relationen till policy och praktik dominerar över forskning och teori. Detta kan

därmed sägas vara ett kännetecken för de texter som sammanställer och analyserar kunskap om upplevelser, erfarenheter och effekter av Bostad först-insatsen för människor i hemlöshet med stödbehov.

4. Analys

Jag analyserar i detta avsnitt först variationen i resultat och effekter mellan de olika texterna. Jag bedömer därefter studiernas kvalitet och resultatens tillförlitlighet samt diskuterar bedömningen av kvalitets eventuella påverkan på sammanställningen av resultat och effekter. Slutligen berör jag vilka områden som jag utifrån översikten bedömer vara mindre utforskade och föreslår områden för framtida forskning.

4.1 Variationer i resultat och effekter

En variation i resultat och effekter av Bostad först för människor i hemlöshet med stödbehov rör kvarboende. Baserat på de texter som uppskattar graden av kvarboende i procent uppskattas kvarboendet till mellan 71 och 100 procent. Om jag tar hänsyn till skillnader mellan kvinnor och män ökar variationen i graden av kvarboende till mellan 56 och 100 procent. En annan variation i resultat och effekter rör boendesituationen. I stort sett alla texter som ingår i denna översikt redovisar positiva resultat och effekter av en kvalitativ natur. Variationen rör här i första hand de kvalitativa utslagorna, från upplevelser av ett mer ordnat liv till ett stabilt normaliserat boende. Men variationen handlar även om i vilken grad signifikanta skillnader mellan Bostad först och andra insatser går att påvisa. Även för de boendes livssituation, livskvalitet och hälsa redovisar de flesta texterna positiva resultat och effekter av en kvalitativ natur. Det finns emellertid några texter som visar att Bostad först inte har haft påverkan på psykiska hälsa eller livskvalitet. Ytterligare variationer rör vilken eller vilka aspekter av livssituation, livskvalitet och hälsa som uppmärksammas, i vilken grad signifikanta skillnader mellan Bostad först och andra insatser går att påvisa samt skillnader mellan olika grupper av boende. En fjärde variation i resultat och effekter rör alkohol- och drogberoende. Ett flertal texter visar exempelvis att de boendes alkohol- och drogmissbruk har utvecklats i en positiv riktning, minskat över tid eller upphört helt. Samtidigt visar två texter att det finns variationer mellan olika grupper av boende.

Det finns också texter som pekar på att Bostad först inte har påverkat de boendes alkohol- och drogberoende. Även här återfinns en variation i vilken grad signifikanta skillnader mellan Bostad först och andra insatser går att påvisa. Slutligen finns det en variation i påverkan på de boendes sysselsättning, från en oförändrad situation till att flera av de boende gått från arbetslöshet till fast arbete och sysselsättning.

4.2 Vad kan variationerna bero på?

Det ligger utanför uppdraget för denna översikt att fullt ut utreda vad variationen i resultat och effekter av Bostad först för människor i hemlöshet med stödbehov kan bero på. Det som jag däremot kan göra är att antyda egenskaper i detta kunskapsfält, vilka kan ha betydelse, samt återge hur ett antal av de texter som ingår i studien uppmärksammar, diskuterar och söker att förklara dessa variationer. Egenskaper i kunskapsfältet, och som kan bidra till variationer i resultat och effekter, är olika fokus, avsaknad av eller förekomsten av en mångfald av teoretiska perspektiv samt i vilken grad undergrupper, som kvinnor och män, studeras. Ett antal texter i översikten uppmärksammar och diskuterar också variationer i resultat och effekter. I exempelvis en utredning om Bostad först i Karlstad konstaterar och diskuterar författaren skillnader mellan olika kommuner (Folkesson, 2017). Författaren menar vidare att en ytterligare förklaring till variationer kan vara ett resultat av olika metodologiska ansatser, där vissa studier

är kvantitativt orienterade medan andra är kvalitativt orienterade. Förekomsten av olika – och emellanåt ottydliga – metodologiska ansatser framkommer även i denna översikt. En tredje angiven förklaring kan vara skillnader i hur Bostad först utformas och genomförs i olika kommuner. Att Bostad först utformas och anpassas till den lokala kontexten är visserligen något som uppmuntras av aktörer i detta kunskaps- och forskningsfält (exempelvis Knutagård & Kristiansen, 2013), men som samtidigt utmanar vetenskapliga sammanställningar och jämförelser av resultat och effekter.

4.3 Studiernas kvalitet och resultatens tillförlitlighet

Med hjälp av en mall för kvalitetsgranskning har jag bedömt studiernas kvalitet och därmed indirekt resultatens tillförlitlighet (SBU, 2014). Mallen utgår ifrån frågor om exempelvis textens syfte, urval, och datainsamling och underlättar ställningstagande till om sammanhanget var klart beskrivet eller om urvalsprocess, datainsamling, transkribering och analys var välbeskrivet. Baserat på min uppfattning av åtta olika aspekter på kvalitet har jag bedömt de enskilda texterna utifrån tre kategorier: hög, medelhög och låg kvalitet.

Min bedömning är att åtta av texterna har en hög kvalitet, 20 medelhög kvalitet och 14 låg kvalitet. Texter med hög eller medelhög kvalitet kännetecknas av bland annat en systematisk och stringent presentation av data, en kontextualisering av resultat i tidigare forskning och att implikationer för relevant praktik är välformulerade. Denna typ av texter inkluderar artiklar, forskningsrapporter och utredningar författade av forskare och studenter vid lärosäten. Uppsatsen *Comparing the effect of Housing First against the Staircase Model on recovery* redovisar exempelvis syfte, frågeställningar, material, metod och statistisk analys (Bothen, 2018). Vidare diskuterar studiens styrkor och begränsningar, betydelse samt förslag till framtida forskning. Till exempel lyfter författaren fram att "this is one of the longer studies following homeless people and therefore might have detected changes that might have been overlooked or not yielded significance

in a 6 or 12-month study" samtidigt som hen påpekar att:

This study had a small study population of 18 participants in total, all in Stockholm, Sweden. This affects both the generalizability and reliability of the results. A small study population decreases the chance of identifying differences between groups and increases the probability of bias selection having an impact on the results. (Bothen, 2018: 13)

Det är de texter som har sammanställts av kommunerna själva som jag bedömer har en lägre studiekvalitet. Till exempel saknas frågeställning eller är vagt definierad, den metodiska medvetenheten är dåligt dokumenterad och det är en ottydlig förankring av tolkningar i data. Bedömningen av studiernas kvalitet och resultatens tillförlitlighet betyder inte att studierna är irrelevanta, att resultaten är ointressanta eller att kommunstudier per definition har en låg kvalitet. Det som en bedömning av studiekvalitet snarare tydliggör är att det blir svårt att bedöma studier och deras resultat i de fall då det saknas tillräcklig information för att kunna ta ställning till studiernas resultat.

4.4 Kvalitetens påverkan på sammanställningen av resultat och effekter

Hur skulle översikten samt sammanställningen och variationen av resultat och effekter påverkas av om texter med låg kvalitet räknades bort? I traditionella systematiska översikter av litteratur skulle texter med lägre studiekvalitet ha sorterats bort i ett tidigt skede. I motsats till mer traditionella översikter har jag inkluderat texterna med lägre kvalitet i kapitel 3 och avsnitt 4.1 - 4.2 ovan. Jag motiverar detta med att det finns ett värde för läsaren av denna rapport att kunna ta del av resultat i även dessa texter. Samtidigt finns det goda argument för att analysera hur sammanställningen av resultat skulle kunna påverkas av att dessa texter, och de resultat som redovisas i dessa texter, exkluderades. Jag gör denna analys nedan.

Till att börja med skulle kunskaps- och forskningsfältet till viss del ändra karaktär, från att vara ett i huvudsak policy- och praktikorienterat

fält till att i högre grad präglas av uppsatser och utredningar genomförda av studenter och forskare. Visserligen skulle tydliga och explicita bidrag till praktik fortfarande dominera, men bidrag till tidigare forskning skulle få en större vikt. Huvudsakligt fokus skulle vidare vara att studera olika aktörsperspektiv på Bostad först, istället för att handla om Bostad först i en kommun, och därefter att jämföra Bostad först med en annan insats. Resultat och aspekter som inte skulle påverkas av att texter med lägre kvalitet räknades bort skulle inkludera förekomst och val av teori samt val av metodologisk ansats, metoder och empiriskt material. Till exempel skulle forsknings- och kunskapsfältet fortfarande kännetecknas av att få teorier förekommer i mer än en text eller att de mest återkommande metoderna för att samla in data skulle vara intervjuer, observation och dokumentanalys.

När det gäller resultat och effekter av Bostad först för människor i hemlöshet med stödbehov skulle de positiva utsagorna öka i betydelse för de boendes livssituation, livskvalitet och hälsa samt deras sysselsättningsgrad. Samtidigt skulle resultat och effekter tonas ned för boendesituationen och relationen till anhöriga, professionella och andra. Variationen i resultat skulle även minska för de boendes livssituation, livskvalitet och hälsa, de boendes sysselsättningsgrad, boendesituationen samt relationen till anhöriga, professionella och andra. En av de texter som påvisar relativt omedelbara signifikanta skillnader mellan Bostad först och andra insatser när det gäller boendesituationen skulle också uteslutas.

Vidare skulle denna översikt inte kunna uttala sig om utmaningar och negativa resultat i relation till störningar eller om skillnader mellan olika grupper av boende när det gäller resultat och effekter kopplade till livssituation, livskvalitet och hälsa; alkohol- och drogberoende; sysselsättningssituationen eller deras relation till anhöriga, professionella och andra. Slutligen skulle relativt oförändrade resultat och effekter inkludera variationen i kvarboende samt i vilken grad signifikanta skillnader mellan Bostad först och andra insatser går att påvisa när det gäller livssituation, livskvalitet och hälsa; alkohol- och drogberoende samt det aktiva medborgarskapet.

4.5 Behov av mer forskning

Jag avslutar detta avsnitt med att peka ut områden som jag bedömer är mindre utforskade utifrån arbetet med översikten samt att föreslå områden för framtida forskning. För att börja med att påpeka det uppenbara: Det behövs betydligt mer forskning, med olika fokus och ansatser, om resultat och effekter av Bostad först för människor i hemlöshet med stödbehov i Sverige. Utifrån de texter som har identifierats i arbetet med denna översikt är det tydligt att fältet kännetecknas av rapporter framtagna av eller på uppdrag av kommuner och studentuppsatser. Istället för kommunrapporter med en låg grad av tillförlitlighet behövs forskning som kännetecknas av systematisk och stringent presentation av data, kontextualisering av resultat i tidigare forskning och välutvecklade implikationer för forskning och praktik.

När det gäller fokus skulle jag gärna se fler jämförande studier, exempelvis mellan kommuner och mellan olika typer av insatser, av både kvantitativ och kvalitativ natur. Vi behöver också betydligt mer forskning som studerar och analyserar olika grupper av människor i hemlöshet med stödbehov, exempelvis likheter och skillnader mellan kvinnor och män, ålder eller personer med olika typer av problematik. Genomgången av förekomsten och val av teori visar vidare på behovet av att utveckla teori inom detta område såväl som betydligt fler studier som använder samma eller angränsande teoretiska ramverk och utgångspunkter.

Slutligen behövs det mer forskning om specifika resultat och effekter. Till dessa specifika områden hör forskning om boendesituationen i Bostad först, störningar för de boende och grannar, likheter och skillnader mellan fysisk och psykisk hälsa, påverkan på de boendes sysselsättningsgrad samt relationen till anhöriga, professionella och andra. Här kan lyftas fram forskning om relationen mellan den boende och de professionella i form av stödpersoner. I sammanställningen framkommer också resultat och effekter som enbart diskuteras i enstaka texter. Till dessa områden hör autonomi, integration i samhället, maktförhållanden och ett aktivt medborgarskap. Jag bedömer att dessa områden har teoretisk och empirisk potential och som därför bör utforskas ytterligare.

5. Avslutning

Bostad först är en uppmärksammas modell för att minska hemlöshet för människor i hemlöshet med stödbehov, ofta med ett missbruk eller/ och en psykosocial problematik. Modellen jämförs återkommande med andra insatser för denna målgrupp, exempelvis så kallade boendetrappor. I debatt och samtal profileras Bostad först fram som en social innovation med rötter i en internationell erfarenhet och med stöd från ideella organisationer som Sveriges stadsmissioner. Vidare understryks att Bostad först utgår ifrån principer som att bostad är en rättighet för alla, inte en belöning för tråget arbete, eller att bostad och behandling för missbruk och/eller psykosocial problematik ska separeras från varandra.

Men vad vet vi egentligen om resultat av Bostad först för människor i hemlöshet med stödbehov? Och hur står sig dessa resultat i jämförelse med andra insatser för denna grupp av människor? Med avstamp i de föreställningar som florerar i debatten om Bostad först och dess resultat, varierande och delvis motsägelsefulla forskningsresultat samt i avsaknaden tidigare översikter av kunskapsläget går denna rapport för första gången igenom resultat och effekter av Bostad först för människor i hemlöshet med stödbehov i Sverige med en systematisk metod.

Resultaten av den systematiska litteraturöversikten visar på både positiva resultat och effekter såväl som variationer, i vissa fall avsaknad av samt negativa resultat och effekter av Bostad först för människor i hemlöshet med stödbehov i Sverige. Vidare framkommer svårigheter med att generalisera resultat och effekter från studier i ett sammanhang till andra grupper, områden eller kommuner. Det är också oklart i vilken grad signifikanta skillnader mellan Bostad först och andra insatser går att påvisa.

Mer forskning behövs för att öka den allmänna kunskapen om resultat av Bostad först för människor i hemlöshet med stödbehov. Framförallt behövs fler jämförande studier, av både kvantitativ och kvalitativ natur, mellan kommuner, mellan olika typer av insatser och mellan olika grupper av människor i hemlöshet med stödbehov. Vi behöver också fler systematiska litteraturöversikter av Bostad först i Sverige och som uppmärksammar andra aspekter än resultat och effekter för människor i hemlöshet med stödbehov, exempelvis lärdomar och erfarenheter av att sprida, genomföra och förbättra Bostad först som insats eller Bostad först ur ett professionella eller kostnadseffektivt perspektiv.

Referenser

Referenser som ingår i litteraturöversikten

Aronsson, P (2015) Bostad först – Örebromodellen. 2015. Örebro: Verdandi Örebrokrets.

Backman, C (2012). Vad tycker hyresgästerna? Utvärdering av Stadsmissionens Stöd- och tillsynsboende i Göteborg. En verksamhet med bostad-först intentioner. Göteborg: Göteborgs Kyrkliga Stadsmission.

Blid, M & Källmén, H. (2013) En kvalitativ studie av hemlösa människors erfarenhet av boendestöd i två boendeprogram – a Swedish Case.

Bothen, L (2018) Comparing the effect of Housing First against the Staircase Model on recovery. Stockholm: Karolinska institutet.

Brukarrådet för Missbruksfrågor Västra Götaland (2019) "27/e gången går det"

Caroline, M., & Hane, J. (2013). Från Hemlös till hyresgäst: En kvalitativ studie om projektet 'Bostad först' i Örebro. - En alternativ lösning till boendetrappan. Örebro: Örebro universitet.

Corneliusson, J., & Fhager, E. (2014). Vägen in: En studie om bostadens betydelse för att uppnå delaktighet i samhället. Trollhättan: Högskolan Väst.

Falköping (2018) Projekt Bostad Först, delrapportering efter ett år. Falköping: Falköping kommun.

Falköping (2019) Bostad först. Falköping: Falköping kommun.

Folkesson, P (2017) Bostad först i Karlstad, FoU Valfärd Värmland, FoU-rapport 2017. Karlstad: Karlstad universitet.

Jonsson, A., & Wallin, S. (2010). Bostad först ur socialarbetarens synvinkel: En kvalitativ studie om socialarbetarens uppfattningar kring en ny boendemodell för hemlösa individer. Stockholm: Stockholms universitet.

Järfälla (2016) Bostad först. Järfälla: Järfälla kommun.

Järfälla (2019) Uppföljning. Järfälla: Järfälla kommun.

Knutagård, M och Kristiansen, A (2018) Nytt vin i gamla läglar -Skala upp Bostad först, boendeinflytande och om att identifiera och stötta "the missing hero", Research Reports in Social Work 2018:1. Lund: Lunds universitet.

Knutagård, M., & Kristiansen, A. (2013). "Not by the book: The emergence and translation of Housing First in Sweden." European Journal of Homelessness, 7(1), 93-115.

Kristiansen, A (2013) Utvärdering av Bostad först-projektet i Helsingborg – Slutrapport. Lund: Lunds universitet.

Kristiansen, A., & Espmarker, A. (2012). Sen är det ju mycket det här att man får vara ärlig också och det är man ju inte van vid... Bostad först ur de boendes perspektiv. Working paper-serien, (4). Lund: Lunds universitet.

Källmén, H (2018). Effekttvärdering av Stockholms stads version av Bostad Först. Jämförelse med boendetrappan. Stockholm: Karolinska institutet.

Källmén, H & Blid, M. (2011) Utvärdering av förändringar i psykologiska och sociala faktorer och missbruk bland hemlösa. En jämförelse mellan "Bostad först" och Boendetrappan. En preliminär rapport av enkätstudien. Stockholm: Karolinska institutet.

Källmén, H, Blid, M & Jalling, C (2014). Utvärdering av Bostad Först för hemlösa i Stockholms stad och Helsingborg. En jämförelse med Boendetrappan. Slutrapport. Stockholm: Karolinska institutet.

Källmén, H., & Blid, M. (2016). "Free from Homelessness: Is "Housing First" the Solution? - A Comparison with the "Staircase Model". A Feasibility Study," International archives of addiction research and medicine, 2(1), 1-6.

Linde, J., & Olovsson, A. (2013). Bostad först - för vem? Några röster om ett samarbetsprojekt mellan Stockholms stad och Stockholms stadsmission. Kalmar: Linnéuniversitetet.

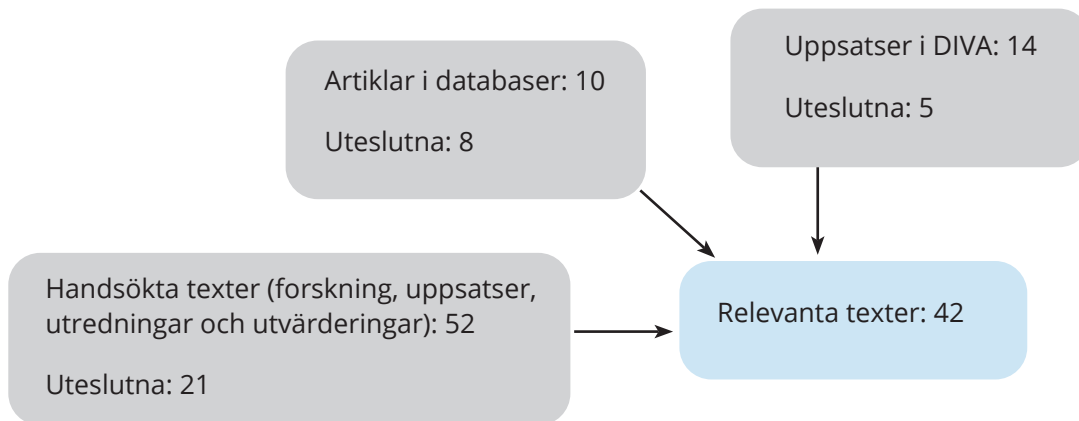
Lindfors, D. (2011). Rätten till samhället: en fallstudie om projektet Bostad först. Stockholm: Stockholms universitet.

Lindström, S., & Laska, C. (2015) Bostad först i Göteborg. Göteborg: Göteborgs universitet.

- Lund (2018) Bostad först i Lund. Lund: Lunds kommun.
- Löfstrand, C. (2010). "Reforming the work to combat long-term homelessness in Sweden." *Acta Sociologica*, 53(1), 19-34.
- Molin, J., & Persjö, E. (2014). '... nu har jag hittat hem...' -En kvalitativ studie, utifrån ett boendeperspektiv, om Bostad först i Örebro. Örebro: Örebro universitet.
- Nordvall, J., & Wall, E. (2014). " Hemligheten med Bostad först det är ju att det inte är några hemligheter" - En kvalitativ studie av Bostad först i Helsingborg. Lund: Lunds universitet.
- Norman-Häggström, M., & Blom, O. (2011). 'Att känna att man är en deltagare och inte en åskådare': En kvalitativ studie om hur vägen ut ur hemlöshet kan se ut och upplevas samt hur personer med erfarenhet av att vara hemlösa kan se på samhällets lösningar kring hemlöshet. Stockholm: Stockholms universitet.
- Reisdorff, J., & Forslund, S. (2014). Hemlöshet: En studie om socialarbetares resonemang kring boendelösningar till hemlösa. Karlstad: Karlstads universitet.
- Sacipi, A och Kai, J. Bostad Först: En disciplinär praktik klädd i en mjuk pedagogik. Linköping: Linköpings universitet.
- Stockholm (2013) Delrapport. Stockholm: Stockholms stad.
- Stockholm (2013) Uppföljning. Stockholm: Stockholms stad.
- Stockholm (2015) Redovisning. Stockholm: Stockholms stad.
- Stålstedt, A. (2015). Bostad först: en boendelösning för hemlösa människor. Trollhättan: Högskolan Väst.
- Täby (2014) Rapport. Täby: Täby kommun.
- Täby (2015) Rapport. Täby: Täby kommun.
- Täby (2016) Rapport. Täby: Täby kommun.
- Uhnoo, S (2016) Utvärdering av Bostad först Göteborg. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Uhnoo, S (2017). Utvärdering av BODIL-projektet. Ett lokalt bostad först-projekt i SDF Askim-Frölunda-Högsbo, Göteborgs stad 2014-2016. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Uhnoo, S. (2019) Bostad först – utvärdering av verksamheter i Göteborg, Malmö: Egalité.
- Uppsala (2018) Uppföljning. Uppsala: Uppsala kommun.
- Västerås (2017) Rapport. Västerås: Västerås kommun.
- Övriga referenser*
- Busch-Geertsema, Volker (2013) Housing first Europe final report. Bremen: GISS.
- Löfstrand, C. H. (2012). Homelessness as politics and market. In *Transformations of the Swedish Welfare State* (pp. 247-261). Palgrave Macmillan, London.
- SBU (2014) Mall för kvalitetsgranskning av studier med kvalitativ forskningsmetodik – patientupplevelser. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.
- SBU (2018) Insatser för att minska hemlöshet för personer med missbruk, beroende och psykisk ohälsa. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.
- Tsemberis, S J, Gulcur, L & Nakae, M (2004) Housing First, consumer choice, and harm reduction for homeless individuals with a dual diagnosis. *American Journal of Public Health*, 94(4): 651-656

Appendix 1. Sökprocess och relevansgranskning

Modellen nedan åskådliggör sökprocessen, relevansgranskningen och resultatet.

Appendix 2. Uteslutna dokument

Dokument	Skäl till uteslutning
Adamsson, G., & Meier Kjellström, C. (2014). Frivilligorganisationer som exekutörer av sociala insatser - En kvalitativ studie om driftformen för projektet Bostad Först i Örebro kommun. Örebro: Örebro universitet.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Björkman, Å. (2016). Bostad Först: Implementering av en modell för att motverka hemlöshet. Östersund: Mittuniversitetet.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Boverket (2015) Kommunernas kostnader för boendelösningar till personer utanför den ordinarie bostadsmarknaden. Rapport 2015:31. Karlskrona: Boverket.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Denvall (2018) Innovation och participation – en fallstudie av Bostad först i Helsingborgs stad, i Bringselius, red, Styra och leda med tillit. SOU 2018:38.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Denvall, V, Granlöf, S J, Knutagård, M, Nordfeldt, M, & Swärd, H (2011) Utvärdering av "Hemlöshet – många ansikten, mångas ansvar". Slutrapport. Lund: Lunds universitet.	Ingen data från Sverige
Heule, C., Knutagård, M., & Kristiansen, A. (2017). "Mending the gaps in social work education and research: two examples from a Swedish context." <i>European Journal of Social Work</i> , 20(3), 396-408.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Häikiö, L., Fraisse, L., Adam, S., Jolanki, O., & Knutagård, M. (2017). The Janus face of social innovation in local welfare initiatives. In F. Martinelli, A. Anttonen, & M. Mätzke (Eds.), <i>Social Services Disrupted : Changes, Challenges and Policy Implications for Europe in Times of Austerity</i> (pp. 281-301). Cheltenham: Edward Elgar.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Klimczak, G., & Nagy, S. (2016). Myndighetsutövare eller medmänniska: En kvalitativ studie om socialsekreterares upplevda yrkesroll. Halmstad: Högskolan i Halmstad.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Knutagård, M & Angelin, A. (2015) "Samhällsvetenskapens avtryck" i Andersson, G & Jerneck, M, Samhällsvetenskapliga fakulteten i Lund – en vital 50-åring. Lund: Lunds universitet.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Knutagård, M. (2015). "Bostad först som strategi eller strategisk strimma." <i>Alkohol och Narkotika</i> , (4), 12-15.	Debattartikel
Knutagård, M. (2017). "Innovationer i välfärden–mending the gap." <i>Brukerstemmer, praksisforskning og innovasjon</i> , 89-106.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Knutagård, M., & Kristiansen, A. (2019). "Scaling Up Housing First Pilots-Drivers and Barriers." <i>Nordic Journal of Social Research</i> , 10(1), 1-23.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Löfstrand, C. H. (2012). "Homelessness as an incurable condition? The medicalization of the homeless in the Swedish special housing provision." In <i>Mental illnesses–evaluation, treatments and implications</i> , (pp. 106-126). Rijeka: InTech.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Löfstrand, C. H. (2012). "Homelessness as politics and market." In <i>Transformations of the Swedish Welfare State</i> (pp. 247-261). London: Palgrave Macmillan.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Löfstrand Hansen, C. (2012). "On the translation of the pathways Housing First model." <i>European Journal of Homelessness</i> , 6(2), 175-182.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Löfstrand Hansen, Cecilia & Juhila, Kirsi (2012) "The Discourse of Consumer Choice in the Pathways Housing First Model." <i>European Journal of Homelessness</i> , 6(2): 47-68.	Motsvarar inte översiktens frågeställning

Petit, J. M., Loubiere, S., Vargas-Moniz, M. J., Tinland, A., Spinnewijn, F., Greenwood, R. M., ... & Kallmen, H. (2018). "Knowledge, attitudes, and practices about homelessness and willingness-to-pay for housing-first across 8 European countries: a survey protocol." <i>Archives of Public Health</i> , 76(1): 1-11.	Inga empiriska resultat. Lanserar ett enkätformulär.
Pleace, N. (2018). "Housing first overseas." <i>Parity</i> , 31(10): 36-37.	Har ej gått att uppbringa
Raphael-Greenfield, E. (2012). "Assessing executive and community functioning among homeless persons with substance use disorders using the executive function performance test." <i>Occupational Therapy International</i> , 19(3), 135-143.	Ingen empiri från Sverige
Regeringskansliet (2014) Bostad sökes – Slutrapport från den nationella hemlöshetssamordnaren. Stockholm: Elanders.	Hänvisar enbart till Knutagård et al (2013) som är med i denna översikt
Rintamaa, J. (2010). "... att alltid ge bifall. Slippa avslagen. Men det funkar ju inte...": Frontlinjebyråkrater och handlingsutrymme.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Rojas, Y. (2017). "Evictions and short-term all-cause mortality: A 3-year follow-up study of a middle-aged Swedish population." <i>International Journal of Public Health International Journal of Public Health</i> , 62(3): 343-351.	Handlar inte om Bostad först
Rønning, R., & Knutagård, M. (2015). "Social innovation." In <i>Innovation in social welfare and human services</i> (22-35). Routledge.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Rønning, R., & Knutagård, M. (2015). "Public innovation." In <i>Innovation in social welfare and human services</i> (47-57). Routledge.	Motsvarar inte översiktens frågeställning
Sae young, Hong. (2016). "A Comparative Study of the Homeless Act and Delivery System for Homeless People." <i>Dongguk Law Review</i> , 9: 77-105.	Har ej gått att uppbringa
SBU (2018) Insatser för att minska hemlöshet för personer med missbruk, beroende och psykisk ohälsa. Stockholm: SBU.	Ingen data från Sverige
Simonis, U. (2011). "Greening urban development: On climate change and climate policy." <i>International Journal of Social Economics</i> , 38(11): 919-928.	Handlar inte om Bostad först
Socialstyrelsen (2009) Boendelösningar för hemlösa personer – en kunskapsöversikt. Stockholm: Socialstyrelsen.	Ingen data från Sverige
SOU (2018) Med tillit växer handlingsutrymmet – tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn. SOU 2018:47	Hänvisar till Denvall (2018) vilken också exkluderas från denna översikt
Vet, R., Beijersbergen, M., Jonker, I., Lako, D., Van Hemert, A., Herman, D., & Wolf, J. (2017). "Critical time intervention for homeless people making the transition to community living: A randomized controlled trial." <i>American Journal of Community Psychology</i> , 60(1-2): 175-186.	Handlar inte om Bostad först
Östermark, R. (2013). Boendestöd för missbrukare och psykiskt funktionshindrade: En undersökning av skälen till att insatserna skiljer sig åt. Jönköping: Hälsohögskolan i Jönköping.	Motsvarar inte översiktens frågeställning

Denna kunskapskartläggning är framtagen genom Sveriges Stadsmissioners nationella projekt ***Avskaffa hemlösheten med Bostad först.***

Projektet är finansierat genom medel från Postkodlotteriet och genomförs i samarbete med Lunds universitet.

Sveriges Stadsmissioner arbetar för människor som lever i utsatthet och utanförskap i Sverige, och består av de lokala Stadsmissionerna i Eskilstuna, Göteborg, Kalmar, Linköping, Skåne, Stockholm, Umeå, Uppsala, Västerås och Örebro.

